

KNOW YOUR RIGHTS

Polish

February 2019

These briefings have been prepared by Central England Law Centre and are correct as per February 2019.
Law changes, seek advice where needed

This project is co-financed by the European
Regional Development Fund through the
Urban Innovative Action's initiative

MiFriendly Cities

@MiFriendlyWM

www.MiFriendlyCities.co.uk

Zatrudnienie: poznaj swoje prawa

Czy mam pozwolenie na pracę?

Nie każdy ma prawo do zatrudnienia w Wielkiej Brytanii.

Możesz podjąć pracę, jeżeli:

- masz obywatelstwo brytyjskie, irlandzkie lub jednego z krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego (ang. European Economic Area, EEA) ;
- masz prawo pobytu wyraźnie zezwalające na podjęcie pracy;
- masz status uchodźcy lub jesteś objęty ochroną humanitarną w Wielkiej Brytanii;
- masz wizę wydaną przez ambasadę brytyjską za granicą, która uprawnia cię do podjęcia pracy, np. wizę dla współmałżonka lub studentką.

Wizy pracownicze często ograniczają rodzaj zatrudnienia. Jeżeli jesteś studentem, twoje prawo do pracy będzie zależeć od posiadanej wizy, przy czym istnieją pewne szczególne ograniczenia.

Pamiętaj! Twoje biometryczne pozwolenie na pobyt (ang. biometric residence permit, BRP) zwykle będzie zawierać informacje o możliwości podejmowania pracy i ewentualnych ograniczeniach.

Po 2021 roku nowo przybyli obywatele krajów EEA mogą nie uzyskiwać automatycznie prawa do pracy, ponieważ Wielka Brytania występuje z Unii Europejskiej Więcej informacji na ten temat zawiera skrócony informator o imigracji.

Ogólnie nie wolno ci podejmować pracy, jeżeli:

- masz pozwolenie na pobyt w Wielkiej Brytanii trwający maksymalnie sześć miesięcy (dotyczy to osób odbywających wizyty, osób posiadających wizę małżeńską/narzeczeńską oraz studentów przybywających na krótki czas);
- nie masz pozwolenia na pobyt w Wielkiej Brytanii w ogóle;
- jesteś osobą ubiegającą się o azyl.

Zatrudnienie: poznaj swoje prawa

Osoby ubiegające się o azyl, które oczekują na decyzję dłużej niż rok, mogą starać się o pozwolenie na pracę, ale nie bez ograniczeń. Po uzyskaniu takiego pozwolenia można podejmować zatrudnienie w zawodach ujętych na oficjalnej liście zawodów, w przypadku których rezydenci nie zajmują wakatów. W praktyce znalezienie pracy w ten sposób często bywa trudne.

W większości przypadków dysponując pozwoleniem na pracę, jesteś też uprawniony do samozatrudnienia (wykonywanie pracy dla siebie samego). Nie dotyczy to studentów i posiadaczy pozwoleń na pracę, którzy mogą pracować jedynie dla swojego sponsora.

Jak mogę udowodnić swoje prawo do podjęcia pracy?

Pracodawca musi wiedzieć, że jego pracownicy mają prawo do zatrudnienia w Wielkiej Brytanii. Kary na firmy zatrudniające nielegalnych pracowników mogą być bardzo wysokie — niekiedy tak bardzo, że koniecznością staje się zamknięcie działalności. Oznacza to, że pracodawcy zwykle żądają okazania dokumentów jednoznacznie potwierdzających prawo osoby do pracy i niechętnie akceptują cokolwiek innego. Jeżeli masz już pracę, pracodawca może nakazać ci przerwanie pracy, gdy twoje pozwolenie na pracę jest bliskie wygaśnięcia, nawet jeżeli odpowiednio wcześniej wnioskowałeś o jego przedłużenie w Home Office.

W takiej sytuacji ważne jest, aby wiedzieć, że masz prawo pozostać w pracy. Dopóki zachowujesz prawo do pracy i zgłosiłeś wniosek o przedłużenie pozwolenia na pobyt przed jego wygaśnięciem, możesz nadal pracować. Jest to tzw. „pozwolenie 3C” (zgodnie z właściwą częścią ustawy imigracyjnej z 1971 roku). Wielu większych pracodawców wie o pozwoleniu 3C, ale często interpretują je niewłaściwie.

Poproś pracodawcę o przejście do strony usługi sprawdzania dla pracodawców (ang. Employer Checking Service, ECS) (www.gov.uk/employee-immigration-employment-status) w witrynie Home Office. Home Office wyda zaświadczenie o pozytywnej weryfikacji (ang. Positive Verification Notice) potwierdzające twoje prawo do podejmowania pracy.

Poproś pracodawcę o przejście do strony usługi sprawdzania dla pracodawców (ang. Employer Checking Service, ECS) (www.gov.uk/employee-immigration-employment-status) w witrynie Home Office. Home Office wyda zaświadczenie o pozytywnej weryfikacji (ang. Positive Verification Notice) potwierdzające twoje prawo do podejmowania pracy.

Zatrudnienie: poznaj swoje prawa

Pamiętaj! Zwalnianie z pracy oparte na opinii pracodawcy uważającego, że twoje pozwolenie na pobyt wygasło bez sprawdzenia, czy nadal jesteś uprawniony do podejmowania pracy, jest niezgodne z prawem.

Praca dla agencji

Wiele osób w Wielkiej Brytanii znajduje pracę przez agencje. Agencja skieruje cię do pracy, ale nie będziesz pracownikiem firmy, w której będziesz wykonywać pracę. Zazwyczaj w takich przypadkach nie jest się też pracownikiem agencji. Kim więc dokładnie jest pracownik agencyjny?

Agencja zapewnia siłę roboczą różnym firmom. Jako pracownik agencyjny podpiszesz umowę z agencją, która bezpośrednio będzie ci wypłacała wynagrodzenie za pracę.

Będąc pracownikiem agencyjnym, jesteś chroniony przepisami Agency Workers Regulations z 2010 r. Oznacza to, że po 12 tygodniach nieprzerwanej pracy dla tej samej firmy zyskujesz prawo do niektórych podstawowych praw dostępnych pracownikom zatrudnionym na stałe, takich jak płaca, godziny pracy, praca w nocy, przerwa na odpoczynek oraz urlop (wcześniej będą ci przysługiwały jedynie minimalne prawa ustawowe). Istnieją pewne wyjątki, do których należą zawodowy zasiłek chorobowy, rekompensata za redukcję zatrudnienia, składki emerytalne i urlop macierzyński.

Wiele firm oferuje umowy nieregulujące godzin pracy. Oznacza to, że zostaniesz zatrudniony, ale liczba godzin pracy nie jest ani stała, ani gwarantowana. Możesz pracować w zwykłych godzinach pracy, ale niekoniecznie, trudno więc może być zarobić na życie. W przeszłości pracodawcy niekiedy mówili osobom zatrudnionym w oparciu o umowę nieregulującą godzin pracy, że muszą on być dyspozycyjne przez cały czas, nawet jeżeli nie ma żadnej pracy do wykonania. Jest to tzw. „klauzula wyłączności” i nie jest już zgodna z prawem.

Pamiętaj! Jeżeli chcesz, w oparciu o ten typ umowy możesz zatrudnić się w kilku wybranych miejscach. Jeżeli pracodawca zwolni cię z powodu zawarcia innej umowy, będzie to uznane za zwolnienie niezgodne z prawem. Oznacza to, że będziesz mógł podjąć kroki przed sądem pracy.

Zatrudnienie: poznaj swoje prawa

Czy pracodawca może potrącać kwoty z mojego wynagrodzenia?

Pracodawca musi z twojego wynagrodzenia pobrać składki na podatek i ubezpieczenie społeczne i przekazać je do brytyjskiego urzędu podatkowego (HMRC). Bez twojej zgody nie może dokonywać żadnych innych potrąceń. Sprawdź umowę, o podpisanie której zostałeś poproszony, aby dowiedzieć się, czy istnieją inne odliczenia. Jeżeli nie, Twój pracodawca nie może dokonywać żadnych potrąceń.

Co z napiwkami?

Jeżeli pracujesz w hotelarstwie lub gastronomii (np. w hotelu lub kawiarni), możesz otrzymywać drobne gratyfikacje, czyli napiwki. U różnych pracodawców obowiązują różne zasady odnoszące się do napiwków. Niektórzy pozwalają pracownikowi zatrzymać wręczone napiwki, inni natomiast dzielą je pomiędzy wszystkimi członkami personelu, obejmując tych niewidocznych dla klientów, takich jak szef kuchni czy pomoc kuchenna.

Pamiętaj! Pracodawca musi zapłacić ci wynagrodzenie minimalne — otrzymane napiwki są kwotą odrębną. Pracodawca nie może wliczać twoich napiwków do wynagrodzenia minimalnego. Przewodnik znajdujący się tutaj (<https://www.gov.uk/tips-at-work/tips-and-tax>) zawiera informacje na temat tego, jak napiwki mogą wpływać na wysokość zobowiązania podatkowego.

Co należy robić w przypadku problemów z pracodawcą?

- Przynajmniej należy dokumentować wszystkie zdarzenia, zwłaszcza przypadki ewentualnej dyskryminacji. (Jeżeli twoja skarga dotyczy dyskryminacji, możesz być uprawniony do uzyskania pomocy prawnej).
- Sprawę należy zgłosić nieformalnie lub, jeżeli możesz, poprzez skargę bądź odwołanie.
- Jak najszybciej uzyskaj poradę uwzględniającą konkretne okoliczności, w jakich się znalazłeś. Pamiętaj, że wiele skarg należy składać w ciągu trzech miesięcy minus jeden dzień od daty zaistnienia problemu.
- Pierwszym krokiem w postępowaniu prawnym jest usługa wczesnego pojednania Acas (ang. Acas Early Conciliation). Ma on na celu uniknięcie postępowania sądowego, o ile to możliwe.
- Jeżeli to nie przyniesie rozstrzygnięcia, kolejnym krokiem jest wniesienie skargi do sądu pracy.
- Istnieje możliwość doprowadzenia do porozumienia bez angażowania sądu, zwykle poprzez zawarcie ugody Acas.
- Jeżeli jednak do ugody nie uda się doprowadzić, zwykle dochodzi do rozstrzygnięcia przed sądem.

Zatrudnienie: poznaj swoje prawa

Gdzie można uzyskać więcej pomocy?

Central England Law Centre, biuro w Coventry (www.centralenglandlc.org.uk)

Jeżeli mieszkasz w Coventry, możesz uzyskać tu poradę, zgłaszając się do biura lub przez telefon. Doradcy mogą pomóc, reprezentując cię przed sądami pracy i sądami apelacyjnymi ds. zatrudnienia, przy czym istnieje możliwość skorzystania z usług tłumacza. Mogą oni przyjmować sprawy.

Advisory, Conciliation and Arbitration Service (Acas) (www.acas.org.uk)

0300 123 1100

Acas udziela pracodawcom i pracownikom bezpłatnych i bezstronnych informacji na temat wszelkich aspektów dotyczących relacji w miejscu pracy oraz prawa pracy.

Equality Advisory Support Service (EASS) (www.equalityadvisoryservice.com)

0808 800 0082

EASS oferuje bezpłatne doradztwo w zakresie ustawy o równouprawnieniu z 2010 r. i na temat nieformalnych kroków, jakie możesz podejmować, jeżeli uważasz, że jesteś dyskryminowany w miejscu pracy. Pracownicy tej organizacji nie prowadzą spraw.

Civil Legal Advice (CLA) (www.gov.uk/civil-legal-advice)

0345 345 4 345

Tutaj możesz uzyskać bezpłatne i poufne porady będące częścią pomocy prawnej, jeżeli wnosisz skargę dotyczącą dyskryminacji.

Employment Tribunal Customer Contact Centre (www.gov.uk/employment-tribunals/make-a-claim)

0300 123 1024 (Anglia i Walia)

Świadczenia społeczne: poznaj swoje prawa

Czym jest Universal Credit?

Universal Credit (UC) jest to nowy system świadczeń zastępujący większość świadczeń wypłacanych w Wielkiej Brytanii. Niniejszy informator zawiera objaśnienia do kilku istotnych punktów, które osobom zaczynającym ubiegać się o UC mogą nastręczać trudności.

1. Wszystkie świadczenia będące częścią UC będą wypłacane łącznie raz w miesiącu, a płatność będzie realizowana z dołu. To może powodować problemy finansowe.
2. Większy nacisk kładzie się na to, abyś znalazł zatrudnienie. Nawet jeżeli masz już pracę, często wywierana jest większa presja na to, abyś znalazł sobie więcej pracy lub aby była ona lepiej płatna.
3. Nakładanie kar za niewykonanie nakazów lub zaleceń będzie łatwiejsze niż poprzedni, a kary będą surowsze. Możesz zostać objęty sankcjami nawet jeżeli pracujesz.
4. Wszystko należy załatwić przez Internet, także rozmowę z personelem biura ds. świadczeń (DWP).
5. Często dochodzi do dużych opóźnień w wypłacie pierwszych świadczeń. Możesz otrzymać pożyczkę, ale trzeba będzie ją spłacić tuż po rozpoczęciu pobierania świadczeń.
6. Ograniczenie wysokości świadczeń – limit łącznej kwoty świadczeń, które może uzyskać większość osób w wieku od 16 do 64 lat — dotyczy także UC, podobnie jak reguła dwójki dzieci (patrz niżej).
7. Dopłaty do podatku miejskiego nie są uwzględniane. Wniosek o nie należy składać oddzielnie na ręce lokalnych władz.

Większość regionu Midlands jest obecnie objęta pełnym zakresem UC. Termin „pełny zakres” oznacza, że prawie każdy, kto składa nowy wniosek o przyznanie świadczeń lub u kogo doszło do zmiany sytuacji, zostaje objęty systemem UC. (Nie dotyczy to emerytów). Jeżeli masz więcej niż troje dzieci, zostaniesz objęty systemem UC później. Każdy, kto pobiera świadczenia, zostanie przeniesiony do systemu UC w późniejszym terminie.

Świadczenia społeczne

Czym jest ograniczenie wysokości świadczeń?

Ograniczenie wysokości świadczeń jest to limit łącznej kwoty świadczeń, które może uzyskać większość osób w wieku od 16 do 64 lat. Dotyczy to ciebie, jeżeli pobierasz świadczenia, ale nie dotyczy, jeżeli otrzymujesz świadczenia związane z niepełnosprawnością (takie jak DLA, PIP lub renta opiekuńcza). Jeżeli masz dzieci, nie możesz otrzymać więcej niż 384,62 funta tygodniowo. Jeżeli kwota wszystkich pobieranych przez ciebie zasiłków przekracza ten pułap, nadwyżka zostanie odjęta od przyznanej kwoty dodatku mieszkaniowego. Oznacza to, że możesz nie dysponować wystarczającymi środkami na opłacenie czynszu i pokrycie innych potrzeb. Istnieją pewne czynniki decydujące o tym, że ograniczenie wysokości świadczeń nie będzie w twoim przypadku stosowane. Więcej informacji na ten temat oraz możliwość sprawdzenia, czy przysługuje ci to zwolnienie, znajdziesz tutaj (www.turn2us.org.uk/Benefit-guides/Benefit-Cap/Am-I-affected-by-the-Benefit-Cap#guide-content).

Pamiętaj! Nawet jeżeli dodatek mieszkaniowy zostanie obniżony, nadal będziesz musiał płacić cały czynsz. W przeciwnym razie zostaniesz eksmitowany z zajmowanego domu lub mieszkania. Jeżeli będziesz miał trudności z płaceniem czynszu, musisz natychmiast zwrócić się o poradę do Law Centre <hiperłącze: <http://www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice>> lub Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk/). Sprawdź też nasz informator dotyczący mieszkań.

Choroba i niepełnosprawność

Jeżeli ty lub twoje dziecko chorujecie na chorobę przewlekłą lub któreś z was jest osobą niepełnosprawną, należy sprawdzić, czy jesteście uprawnieni do zasiłku z tytułu niepełnosprawności (PIP) lub renty inwalidzkiej (DLA). Wiele osób uprawnionych do tych świadczeń nie wnioskuje o nie. Świadczenia te nie tylko stanowią dodatkowy dochód, ale też zwalniają z ograniczenia wysokości świadczeń i upoważniają do pobierania dodatkowych środków z UC. Oznacza to, że PIP i DLA mogą w istotny sposób zwiększyć twoje dochody.

Świadczenia społeczne

Samozatrudnienie

Termin „samozatrudnienie” oznacza pracę wykonywaną na rzecz siebie samego lub rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Założenie nowej firmy to bardzo ciężka praca i może upłynąć sporo czasu, nim działalność zacznie przynosić duże dochody. Możesz złożyć wniosek o UC, aby uzupełnić dochody, podobnie jak to było w przeszłości w przypadku ulg podatkowych. Musisz pamiętać o tworzeniu dobrej historii wszystkiego, co robisz, np. o zaświadczeniu o odprowadzaniu składek na ubezpieczenie społeczne (ang. National Insurance, NI) i opłacaniu faktur. Pamiętaj jedna, że po 12 miesiącach będziesz musiał być samozatrudniony w wymiarze 35 godzin tygodniowo. Będziesz potraktowany tak, jak gdybyś otrzymywał krajową płacę minimalną za 35-godzinny tydzień pracy, nawet jeżeli będziesz zarabiać mniej. Jest to tak zwany poziom dochodu minimalnego (ang. minimum income floor, MIF). Jeżeli działalność gospodarcza nie będzie przynosić wysokich dochodów, może zająć konieczność poszukania innego zajęcia, a to może utrudniać poświęcanie wystarczającej ilości czasu na rozwój firmy.

Twój dochód będzie sprawdzany co miesiąc. Na przykład twój MIF obliczony na podstawie minimalnego wynagrodzenia w grupie wiekowej 21–24 lata wyniesie 11 19,30 funtów miesięcznie. Nie otrzymasz dodatkowych środków, jeżeli zarabiasz, powiedzmy, 500 funtów tygodniowo. Ale otrzymasz niższe świadczenie, jeżeli zarabiasz miesięcznie więcej. Oznacza to przede wszystkim, że ważne jest dokładne przemyślenie planu biznesowego i zasięgnięcie rady. Przeprowadź badanie rynku, bądź realistą w odniesieniu do kosztów rozruchu firmy, a także czasu, w jakim prowadzenie firmy stanie się opłacalne. Czy możesz nadal pracować na swoim stanowisku, zakładając własną działalność? Czy możesz pracować w niepełnym wymiarze godzin dla kogoś innego?

Pamiętaj! Upewnij się, że do wiadomości DWP zawsze podajesz dokładne informacje o zarobkach, aby uniknąć nadpłaty świadczeń. DWP zażąda zwrotu wypłaconych nienależnie środków, a to może prowadzić do tego, że będziesz pobierać jeszcze mniejsze sumy.

Reguła dwójki dzieci

Zgodnie z zasadami przyznawania ulgi podatkowej dla osób wychowujących dzieci oraz przepisami dotyczącymi UC możesz pobierać środki pieniężne na dwoje dzieci. Reguła ta ma zastosowanie, gdy byłeś już odpowiedzialny za opiekę nad co najmniej dwojgiem dzieci i po 6 kwietnia 2017 roku zacząłeś sprawować opiekę nad kolejnym dzieckiem. Dotyczy to zarówno nowo urodzonych dzieci, jak i innego dziecka dołączającego do twojej rodziny po tym terminie.

Świadczenia społeczne

Pamiętaj! Reguła limitu dwojga dzieci i ograniczenie wysokości zasiłku są niezależne od siebie. Wyjątki od każdego zestawu reguł są różne, toteż rodzina może zostać zwolniona z jednego ograniczenia, podczas gdy drugie nadal będzie ją obowiązywać. W wielu przypadkach zastosowanie mają obie reguły. To może być trudne do zrozumienia, należy zatem upewnić się, że rozumiesz swoją sytuację właściwie, a jeżeli nie, powinieneś zasięgnąć porady.

Istnieją wyjątki od reguły. W przypadku urodzenia większej liczby dzieci (bliźniąt, trojaczków itd.), mając już dziecko, uzyskasz świadczenia na wszystkie dzieci. Ponadto uzyskasz świadczenia pieniężne na każde dziecko adoptowane i takie, nad którym sprawujesz pieczę zastępczą jako osoba spokrewniona (tzn. wychowujesz dziecko członka rodziny).

Możesz też wnioskować o świadczenia dla większej liczby dzieci, jeżeli twoje trzecie dziecko zostało poczęte w wyniku gwałtu dokonanego przez osobę obcą lub w związku przemocowym. Aby uzyskać pomoc w składaniu wniosku o tego rodzaju ulgę, skontaktuj się z instytucją świadczącą specjalistyczne usługi wsparcia (www.gov.uk/government/publications/support-for-a-child-conceived-without-your-consent/approved-third-party-professionals-who-can-complete-these-forms). Należy wypełnić określony formularz, którego część musi być wypełniona przez specjalistę, takiego jak lekarz, pracownik socjalny lub pracownik instytucji pomocowej dla kobiet.

Aby uzyskać świadczenia na trzecie dziecko urodzone po 6 kwietnia 2017 roku, nie możesz dłużej mieszkać z napastnikiem i agresorem. Jeżeli potrzebujesz pomocy przy wyjściu, możesz zadzwonić do CDVASS (www.safetotalk.org.uk/) w Coventry pod numer 0800 035 5309, do Birmingham and Solihull Women's Aid (www.bsmaid.org/) pod numer 0808 800 0028 lub Black Country Women's Aid (www.blackcountrywomensaid.co.uk/) obejmującej Sandwell, Dudley, Walsall, Wolverhampton i Birmingham pod numer 0121 553 0090.

Świadczenia społeczne

Gdzie mogę uzyskać dalszą pomoc i więcej informacji o UC?

Citizens Advice oferuje dostęp online do kalkulatora świadczeń (www.citizensadvice.org.uk/benefits/universal-credit/), z którego możesz skorzystać, aby dowiedzieć się, jakie świadczenia ci przysługują.

Turn2US (www.turn2us.org.uk/Benefit-guides/Universal-Credit/What-is-Universal-Credit) to wyczerpujące źródło szczegółowych informacji na temat systemu UC.

Jeżeli złożyłeś już wniosek o przyznanie świadczeń i martwi cię zmiana zakresu uprawnień, śledź witrynę Benefits Aware (www.benefitsaware.centralenglandlc.org.uk/), w której zamieszczane są objaśnienia wszelkich zmian oraz porady na temat dalszych kroków, jakie należy podjąć.

Mieszkanie: poznaj swoje prawa

Niezależnie od okoliczności, każdego z nas dotyczy jedna rzecz: wszyscy potrzebujemy dachu nad głową. Brak domu wywołuje nieprawdopodobnie silny stres. Przyjrzymy się kilku najpoważniejszym problemom, z jakimi możesz się zetknąć w związku z mieszkaniem. Jeżeli pobierasz świadczenia związane z mieszkaniem, może cię też zainteresować treść naszego skróconego informatora na temat świadczeń, który znajduje się tutaj: <hiperłącze>.

Umowy i czynsz

Umowa najmu jest umową pomiędzy tobą a wynajmującym. Na jej podstawie możesz zamieszkiwać nieruchomość wynajmującego w zamian za regularne płacenie czynszu. Właściciel lokalu zapewni prywatność i prawo do korzystania z nieruchomości, natomiast najemca zobowiązuje się do dbania o lokal. Należy wiedzieć, że obowiązek płacenia czynszu trwa tak długo, jak długo zamieszkujesz nieruchomość. Nie masz prawa przestać go płacić, jeżeli nie jesteś zadowolony z zachowania właściciela lub z powodu braku napraw. Jeżeli masz problemy z wynajmującym, możesz podjąć inne działania.

Ponadto musisz płacić czynsz, nawet jeżeli wstrzymano wypłatę twoich świadczeń lub zostały one zmniejszone, ponieważ umowa zawarta z właścicielem nieruchomości jest niezależna od wypłat świadczeń, nawet jeżeli nieruchomość należy do lokalnego organu władzy, który wypłaca ci świadczenia. Jeżeli masz trudności z płaceniem czynszu, zwróć się szybko o pomoc do Law Centre (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) lub Citizens Advice (<https://www.citizensadvice.org.uk/>).

Pamiętaj! Jeżeli nie płacisz czynszu, ryzykujesz eksmisją z domu.

Możesz zgłosić się do miejscowych władz z wnioskiem o dopłatę mieszkaniową (ang. Discretionary Housing Payment). Dopłata ma formę wypłaty jednorazowej lub w transzach przekazywanych bezpośrednio wynajmującemu. Mogą to być pieniądze ułatwiające zapłatę kaucji, czynszu za pierwszy miesiąc (zwykle płatnego z góry) lub następne.

Mieszkanie: poznaj swoje prawa

Co należy do obowiązków wynajmującego?

Na początku wynajmu wynajmujący musi przedstawić:

- świadectwo bezpieczeństwa instalacji gazowej
- świadectwo charakterystyki energetycznej
- przewodnik „Jak wynajmować”
- dane kontaktowe (pełne imię i nazwisko oraz adres)
- świadectwo zapłaty kaucji (w celu udowodnienia, że depozyt jest zabezpieczony).

Właściciel lokalu musi przestrzegać norm bezpieczeństwa instalacji gazowej i elektrycznej oraz bezpieczeństwa pożarowego. Powinien w rozsądnym czasie wykonać naprawy, których konieczność zgłaszasz. Wynajmujący powinien powiadomić cię (co najmniej z 24-godzinnym wyprzedzeniem, chyba że konieczna jest pilna naprawa) o konieczności uzyskania dostępu w celu kontroli nieruchomości lub wykonania napraw. Wynajmującemu nie wolno cię niepokoić.

Co się dzieje, jeżeli wynajmujący chce mnie wyeksmitować?

Wynajmujący może poprosić cię o opuszczenie lokalu — jest to tzw. „nakaz eksmisji” — ale musi przestrzegać ścisłych reguł. Wynajmujący może skorzystać z dwóch głównych dróg postępowania.

Nakaz eksmisji na mocy Części 21

Wynajmujący może skorzystać z przepisów Części 21, przekazując ci powiadomienie z prośbą o opuszczenie lokalu bez podawania konkretnej przyczyny, przy czym powiadomienie to powinien przekazać z dwumiesięcznym wyprzedzeniem. Nie można wydać nakazu eksmisji w ten sposób w okresie pierwszych sześciu miesięcy najmu, a także w kilku innych okolicznościach, głównie wtedy, gdy wynajmujący nie dopełnia swoich obowiązków (patrz wyżej) lub gdy władze miejscowe nakazały mu naprawę lub remont nieruchomości. Jeżeli nie masz pewności, czy wynajmujący ma prawo prosić cię o opuszczenie lokalu, pozostań w domu i uzyskaj poradę od Law Centre<hiperłącze: Law Centre> lub Citizens Advice<hiperłącze: <https://www.citizensadvice.org.uk/>>.

Pamiętaj! Nie musisz opuszczać lokalu, dopóki wynajmujący nie uzyska sądowego nakazu eksmisji.

Mieszkanie: poznaj swoje prawa

Nakaz eksmisji na mocy Części 8

Wynajmujący może skorzystać z przepisów Części 8, jeżeli zalegasz z czynszem, wykazujesz zachowania antyspołeczne lub doprowadziłeś do uszkodzenia nieruchomości. Wydanie nakazu eksmisji na mocy Części 8 jest dla wynajmującego trudniejsze, ponieważ musi on udowodnić twoje niewłaściwe zachowanie lub niepłacenie przez ciebie czynszu, a ty będziesz miał możliwość bronić się w sądzie.

Pamiętaj! Tuż po otrzymaniu powiadomienia o nakazie eksmisji zasięgnij porady prawnej, ponieważ może istnieć szansa na opóźnienie eksmisji lub jej uniknięcie.

Bezdomność

Jesteś uważany za osobę bezdomną, jeżeli nie masz bezpiecznego miejsca do życia. Możesz być bezdomnym, jeżeli:

- żyjesz na ulicy
- nocujesz na kanapie u znajomego
- nocujesz w hostelu
- mieszkasz z przemocowym partnerem, ponieważ nie masz dokąd pójść
- mieszkasz w nieodpowiednim lokalu — jeżeli np. jesteś osobą niepełnosprawną i nie możesz dotrzeć do łazienki.

Jeżeli jesteś uprawniony do korzystania ze środków publicznych (masz dostęp do zasiłków i świadczeń), możesz złożyć wniosek o uznanie bezdomności w miejscowym urzędzie. Lokalne władze nie mogą pomóc wszystkim od razu, ale powinny pomóc, jeżeli chodzi o zaspokojenie twoich podstawowych potrzeb. Wyjaśnia to organizacja Shelter tutaj (www.england.shelter.org.uk/housing_advice/homelessness/rules/priority_need).

Jeżeli wniosek o uznanie bezdomności został rozpatrzony pozytywnie i masz niezaspokojone podstawowe potrzeby, lokalne władze zaproponują ci jakieś mieszkanie.

Mieszkanie: poznaj swoje prawa

Pamiętaj! Jest niezwykle ważne, aby zaakceptować oferowane lokum, nawet jeżeli nie jest ono tym, czego naprawdę chcesz, nawet jeżeli całkowicie nieodpowiednie. Jest tak dlatego, że władze mają obowiązek zaproponować ci jedno mieszkanie, a jeżeli odmówisz, nie muszą oferować innej pomocy. Jeżeli mieszkanie jest dla ciebie nieodpowiednie, zgłoś się do Law Centre (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) lub Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk/), aby sprawdzić, czy możesz uzyskać pomoc i wnioskować o bardziej odpowiednie lokum. Najpierw jednak musisz zaakceptować proponowane mieszkanie. W przeciwnym razie uzyskanie od kogokolwiek pomocy będzie prawie niemożliwe.

Co robić w przypadku, gdy nie pobieram świadczeń?

Jeżeli nie pobierasz zasiłków ani innych świadczeń, nie możesz złożyć wniosku o uznanie bezdomności, nawet jeżeli masz dziecko posiadające obywatelstwo brytyjskie. Jeżeli nie masz dokąd się udać, lokalne władze mogą pomóc ci na mocy Części 17 ustawy o dzieciach z 1989 roku. Ten akt prawny zapewnia, że dzieci nie będą dotknięte bezdomnością ani pozbawione środków do życia (bez środków na zakup żywności). Pomoc najczęściej przybiera formę jakiegoś miejsca zakwaterowania (zwykle jest to hotelik lub pensjonat typu B&B) oraz pewnej sumy na żywność i odzież dla dzieci. Miejscowe władze nie mają obowiązku niczego robić dla ciebie, ale otrzymasz dach nad głową ze względu na dzieci wymagające opieki. Ogólnie miejscowe władze preferują krótkoterminowe, praktyczne formy wsparcia. Jeżeli zabiegasz o uzyskanie niezbędnej pomocy, zwróć się do środowiskowych zespołów pomocy w Birmingham Community Law Centre (www.centralenglandlc.org.uk) i Coventry Law Centre (www.centralenglandlc.org.uk).

Mieszkanie: poznaj swoje prawa

Jak postąpić w przypadku, gdy jestem właścicielem nieruchomości i nie mogę spłacać kredytu hipotecznego?

Będąc właścicielem nieruchomości, nie możesz uzyskać dodatku mieszkaniowego (ani pomocy wynikającej z przepisów o świadczeniu uniwersalnym (ang. Universal Credit)). Istnieje możliwość uzyskania pożyczki państwowej na spłatę rat kredytu hipotecznego, ale sumę tę trzeba zwrócić po sprzedaży domu. Pomoc ta nie pokrywa części kapitałowej kredytu, a niekiedy także całości części odsetkowej. Jeżeli ponadto nie masz kredytu emerytalno-rentowego, musisz czekać 39 tygodni, zanim uzyskasz pomoc. W razie trudności ze spłatą kredytu hipotecznego najlepiej jest niezwłocznie zwrócić się do kredytodawcy. Dobrym pomysłem może być zwrócenie się do doradcy kredytowego, aby dowiedzieć się, czy można zwolnić więcej pieniędzy na spłatę rat lub porozumieć się z kredytodawcą. Usługi z zakresu doradztwa kredytowego dostępne są w Law Centre (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) lub Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk/)

Imigracja: poznaj swoje prawa

Ważne

Jeżeli masz obawy przed powrotem do swojej ojczyzny, ponieważ sądzisz, że może tam spotkać cię krzywda, grozi ci śmierć lub możesz spotkać się z prześladowaniem, konieczne może być ubieganie się o azyl. Azyl jest objęty pomocą prawną i możesz z niej bezpłatnie skorzystać w Law Centre <hiperłącze: <http://www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice>> lub w firmie prawniczej, która świadczy usługi pomocy prawnej dla imigrantów.

Jeżeli znalazłeś się w Wielkiej Brytanii wbrew własnej woli lub jeżeli sądziłeś, że przybyłeś tu do pracy, a teraz jesteś zmuszany do robienia czegoś, czego nie chcesz, możliwe, że jesteś ofiarą handlu ludźmi. Jesteś uprawniony do korzystania z bezpłatnych porad prawnych specjalisty zajmującego się sytuacją prawną imigrantów. Możesz też zadzwonić pod numer infolinii pomocy dla ofiar współczesnego niewolnictwa: 08000 121 700.

Pamiętaj! Istotne jest uzyskanie porady prawnej podczas osobistego spotkania z prawnikiem, ponieważ każdy przypadek jest inny. Poniżej wymieniono organizacje mogące udzielić właściwej porady.

Jeżeli spotkasz dziecko bez opieki, które wygląda na wystraszone i nie mówi po angielsku, skontaktuj się z lokalną policją. Policja będzie wiedzieć, jak dalej postępować.

Imigracja: poznaj swoje prawa

Dzieci a prawo imigracyjne: zasady

Wiele osób słyszało o tzw. „regule siedmiu lat”, ale nie wie dokładnie, co ona oznacza. Prawo stanowi, że jeżeli dzieci przebywają na obszarze Wielkiej Brytanii przez siedem lat, licząc od urodzenia lub momentu przybycia do Wielkiej Brytanii, należy zastanowić się nad zezwoleniem im i ich rodzinom na pobyt. W praktyce nie jest to jednak tak proste.

Przy podejmowaniu decyzji Home Office ma prawo uwzględnić historię imigracyjną rodziców. Jeżeli rodzice dziecka przebywają w Wielkiej Brytanii bez zezwolenia na pobyt, zwłaszcza jeżeli stan taki utrzymuje się przez długi czas, wniosek dziecka może zostać odrzucony, nawet jeżeli ma ono silne więzi z Wielką Brytanią. Część 55 ustawy o ochronie granic, obywatelstwie i imigracji z 2009 r. stanowi, że Home Office musi na pierwszym miejscu stawiać dobro dziecka, niezależnie od podjętej decyzji. Jednak Home Office stoi na stanowisku, że ogólnie w najlepszym interesie dziecka jest powrót wraz z rodzicami do kraju ojczystego. W razie odrzucenia wniosku masz prawo do odwołania, ale w przypadku tego rodzaju odwołań nie jest dostępna zwykła pomoc prawna. Jeżeli przypadek twojego dziecka jest szczególnie trudny, być może z uwagi na poważną chorobę lub okoliczności rodzinne, w drodze wyjątku możliwe jest uzyskanie pomocy prawnej.

Pamiętaj! Te trudności nie oznaczają, że nie powinieneś podejmować żadnych kroków. To czas na zbieranie i sortowanie — zacznij gromadzić ważne dokumenty dotyczące twojego dziecka. Zacznij od pełnego aktu urodzenia (takiego, w którym widnieją imiona rodziców) czerwoną książeczkę (historię chorób dziecka), po czym dodaj dokumentację pielęgniarską, raporty i świadectwa szkolne, zalecenia medyczne, postanowienia sądu i wszystkie inne dokumenty świadczące o tym, że dziecko tutaj mieszka. Uzupełniaj zbiór o nowe dokumenty i zaświadczenia.

Następnie uzyskać poradę (patrz niżej) na temat tego, czy na danym etapie składać już wniosek do Home Office, czy jeszcze się wstrzymać. Odradzamy składanie wniosków słabo udokumentowanych, należy więc wcześniej dobrze się przygotować.

Imigracja: poznaj swoje prawa

Fakt: Każda osoba urodzona w Wielkiej Brytanii po 1983 roku, która wciąż mieszkała tutaj w 10. rocznicę urodzin, ma prawo do otrzymania obywatelstwa brytyjskiego, nawet jeżeli w chwili obecnej jest osobą dorosłą. Nie dzieje się to automatycznie: należy wypełnić formularz (www.gov.uk/government/publications/application-to-register-as-british-citizen-form-t) i wnieść opłatę. O ile osoba wnioskująca wykazuje się nieskazitelnym charakterem i nie przebywa ona poza terytorium Wielkiej Brytanii przez dłuższy czas, wniosek zostanie rozpatrzony pozytywnie. Konieczne będzie dostarczenie dowodów poświadczających 10-letni okres przebywania, w tym oryginalny, pełny akt urodzenia i inny oficjalny dokument potwierdzający każdy z pierwszych 10 lat życia dziecka (patrz: wspomniane powyżej gromadzenie dokumentów dotyczących dziecka).

Pamiętaj! Każda osoba w wieku powyżej 10 lat musi udowodnić swój nieskazitelny charakter. Home Office zwraca na to baczną uwagę, także w przypadku dzieci. Problemem może być nawet zwykła wzmianka o bójce lub drobna kradzież w sklepie. Jeżeli coś takiego miało miejsce, NIE składaj wniosku bez uzyskania pomocy prawnej, ponieważ w razie odmowy ryzykujesz utratę opłaty. Jeżeli wniosek dotyczy dziecka, które właśnie ukończyło 10. rok życia i nie opuszczało Wielkiej Brytanii na dłużej, zwykle ty też możesz złożyć własny wniosek. Bezpłatną pomoc oferuje projekt Kids In Need of Defense UK (www.kidsinneedofdefense.org.uk).

Jak postępować w przypadku, gdy nie pobieram żadnych świadczeń?

Wiele osób bez prawa pobytu lub posiadających jedynie ograniczone prawo do przebywania na terytorium Wielkiej Brytanii nie ma dostępu do systemu świadczeń z funduszy publicznych. Oznacza to, że nie są one uprawnione do ubiegania się o świadczenia z opieki społecznej. Osoby bez pozwolenia na pobyt nie mogą też podejmować pracy (patrz nasze informatory o zatrudnieniu i świadczeniach, które zawierają więcej informacji na te tematy). Osoby z ograniczonym prawem pobytu zwykle mają prawo do pracy — wręcz oczekuje się, że podejmą pracę i będą samodzielnie się utrzymywać. Samotni rodzice bywają najtrudniejszymi przypadkami. Nawet jeżeli masz zatrudnienie, opieka nad dzieckiem nie jest możliwa bez pobierania świadczeń. Jeżeli tak jest w twoim przypadku, odwiedź Law Centre (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice), aby sprawdzić, czy warunki twojego pozwolenia na pobyt można zmienić lub czy przysługują ci jakieś świadczenia socjalne na mocy przepisów ujętych w Części 17 ustawy o dzieciach z 1989 roku do informatora na temat świadczeń.

Imigracja: poznaj swoje prawa

Przemoc domowa

Jeżeli masz pozwolenie na pobyt jako współmałżonek i jesteś ofiarą przemocy domowej lub wykorzystywania, możesz otrzymać pomoc, aby opuścić swojego partnera. Możesz uzyskać specjalne, krótkoterminowe biometryczne zezwolenie na pobyt (ang. biometric residence permit, BRP) umożliwiające staranie się o świadczenia i dostęp do schroniska. Możesz następnie wystąpić o nieograniczone czasowo pozwolenie na pobyt (ang. indefinite leave to remain, ILR), jako ofiara przemocy domowej. Aby je uzyskać, musisz być w stanie udowodnić, że jesteś ofiarą przemocy domowej, przedstawiając dokumenty poświadczające wizyty u co najmniej dwóch specjalistów, takich jak lekarz, pracownik socjalny, policjant lub pracownik schroniska.

Pamiętaj! Spróbuj zgłosić problem i uzyskać pomoc, której potrzebujesz i która ci przysługuje. Istnieją możliwości pomocy. Bezpłatną poradę w ramach pomocy prawnej możesz uzyskać w Law Centre (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice), a także u innych prawników zajmujących się pomocą prawną dla imigrantów. Jeżeli zastanawiasz się nad wyjazdem, zadzwoń do CDVASS (www.safetotalk.org.uk/) w Coventry pod numer 0800 035 5309, do Birmingham and Solihull Women's Aid (www.bswaid.org/) pod numer 0808 800 0028 lub do Black Country Women's Aid (www.blackcountrywomensaid.co.uk) obejmującej swym zasięgiem Sandwell, Dudley, Walsall, Wolverhampton i Birmingham pod numer 0121 553 0090.

Co się stanie z rezydentami z EEA po Brexicie?

Tego nikt nie wie. Rząd Wielkiej Brytanii osiągnął porozumienie z Unią Europejską (UE) na temat praw obywateli, ponadto Pani Premier złożyła także pewne obietnice, nadal jednak istnieje ryzyko Brexitu bez umowy, co mogłoby wszystko zmienić. Jest raczej nieprawdopodobne, aby obywatele UE byli proszeni o opuszczenie Wielkiej Brytanii, ale tego na razie nie wiemy. W tej chwili plan zakłada, że wszyscy obywatele UE przebywający już w Wielkiej Brytanii będą mogli uzyskać „status osiedleńczy” (pod warunkiem przebywania tutaj przez co najmniej pięć lat) lub „przedosiedleńczy” (jeżeli ich pobyt na terytorium Wielkiej Brytanii trwa krócej niż pięć lat). Rejestracja rozpocznie się w tym roku i potrwa do czerwca 2021 roku.

Imigracja: poznaj swoje prawa

Status osiedleńczy będzie opierał się na zamieszkiwaniu (rezydencji), a nie na byciu „osobą kwalifikującą się” na mocy prawa UE. Nie ma potrzeby udowadniania zatrudnienia lub samozatrudnienia, ani faktu posiadania pełnego ubezpieczenia zdrowotnego. Po złożeniu przez siebie wniosku Home Office skontroluje stan twoich zobowiązań podatkowych i dokumentację z zakresu ubezpieczenia społecznego. Jeżeli dokumentacja dotycząca podatków i ubezpieczeń społecznych nie jest zbyt obszerna (np. ze względu na niepodejmowanie pracy z powodu wychowywania dziecka lub zajmowanie się dzieckiem wymagającym szczególnej opieki), zacznij zbierać inne dowody prowadzenia życia w Wielkiej Brytanii. Gromadź dokumenty potwierdzające saldo konta bankowego, świadectwa szkolne, dokumentację medyczną, zaświadczenia o płaceniu podatku lokalnego — różnych oficjalnych zaświadczeń i dokumentów potwierdzających fakt mieszkania w Wielkiej Brytanii (patrz: wspomniane powyżej gromadzenie dokumentów). W ten sposób będziesz mógł łatwo przedstawić dowody, gdy urzędnicy Home Office będą zadawać więcej pytań.

Jak uzyskać pomoc?

W roku 2012 wiele obszarów prawa imigracyjnego zostało wyjętych ze struktury pomocy prawnej, co oznacza, że bezpłatne doradztwo i reprezentacja nie są już dostępne w sprawach z tej dziedziny, nawet jeżeli twój dochód jest niski. Pomoc prawna dostępna jest dla osób ubiegających się o azyl, a także ofiar handlu ludźmi, przemocy domowej i w przypadkach zatrzymania. W pewnych szczególnych przypadkach prawnicy udzielający pomocy prawnej mogą wnioskować o wyjątek w zakresie finansowania. Dotyczy to zwykle sytuacji, w których osoba lub rodzina składająca wniosek wymaga szczególnej troski, na przykład ze względu na chorobę somatyczną lub psychiczną, lub jeżeli ich sytuacja jest skomplikowana.

We wszystkich innych przypadkach trzeba zapłacić za usługi prawnika.

Imigracja: poznaj swoje prawa

Pamiętaj! Zapytaj prawnika o dokładny zakres czynności, za które płacisz, a także o szanse powodzenia w twojej sprawie. Pod tym łączem znajduje się film<hiperłącze: <https://www.youtube.com/watch?v=UyTOMYjpuHs> > zrealizowany przez Praxis, w którym podano informacje, czego szukać.

Istnieje możliwość uzyskania pewnych bezpłatnych porad od nas i naszych partnerów. Skontaktuj się z wybranym punktem i zapytaj o szczegóły. Nie zawsze będziemy mogli przyjąć twoją sprawę, a niektórzy nasi partnerzy będą życzyli sobie opłat, ale zawsze możesz liczyć na skierowanie cię na właściwą ścieżkę.

Coventry: Central England Law Centre (www.centralengland.org.uk) 024 76223053

Wolverhampton: Refugee and Migrant Centre<hyperlink: <http://www.rmcentre.org.uk/contact>>
01902 311 554

Birmingham: Refugee and Migrant Centre (www.rmcentre.org.uk/contact) 0121 374 0140

Birmingham: Central England Law Centre (www.centralenglandlc.org.uk) 0121 227 6540

Coventry: Refugee and Migrant Centre (covrefugee.org/) 024 7622 7254

This project is co-financed by the European Regional Development Fund through the Urban Innovative Action's initiative

MiFriendly Cities

@MiFriendlyWM

www.MiFriendlyCities.co.uk